

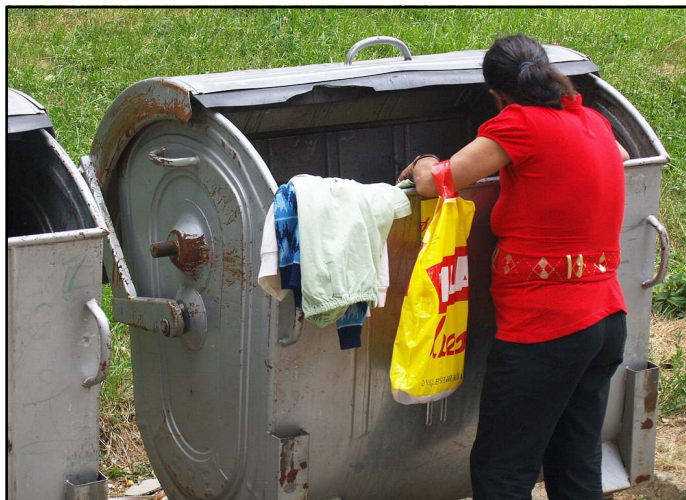
VENOVANÉ MEDZINÁRODNÉMU DŇU BOJA PROTI CHUDBE, V SPOLUPRÁCI S NADÁCIOU MILANA ŠIMEČKU ŽIVOT V CHUDBE DEHONESTUJE ĽUDSKÚ DÔSTOJNOSŤ

Na svete je pomerne málo ľudí, ktorí počas svojho života nikdy nezažili chudobu. Chudoba sa vyznačuje hmotnou núdzou, nedostatkom potravín, pitnej vody, šatstva, slabou základnou zdravotnou starostlivosťou, zlým prístupom ku vzdelaniu a sociálnym vylúčením. Dôsledky chudoby sú chronický hlad, podvýživa, nedostatok imunity, nevhodnosť, infekčné choroby či vysoká detská úmrtnosť. Je to stav, kedy sú životné podmienky človeka v rozpore so základnými ľudskými právami.

Príležitosť zamyslieť sa nad chudobou nám dáva Medzinárodný deň boja proti chudobe, ktorý sa každoročne pripomína 17. októbra. Organizácia Spojených národov uznala tento deň v roku 1992. Päť rokov predtým sa 17. októbra v Paríži zišlo približne 100 000 ľudí zo všetkých sociálnych vrstiev a z rôznych končín sveta s cieľom vyvinúť tlak na štát a spoločnosť, aby zabezpečili rešpektovanie ľudských práv a zabránili šíreniu chudoby vo svete.

PRÍČINY CHUDBY

Do chudoby sa človek môže dostať z rôznych príčin. Najmä tým, že sa narodí v chudobnej krajine chudobným rodičom, keď vyrastá v znevýhodnenom prostredí, ktoré mu neumožňuje plnohodnotný rozvoj, keď počas školskej dochádzky nemá dostatočnú podporu a motiváciu od rodičov, aby študoval (*bez vzdelania si len ťažko nájde dobre platenú prácu*), ale aj vtedy, ak žije medzi spoločníkmi, pre ktorých práca nie je zdrojom obživy, ale príťažou. Na chudobu má výrazný vplyv nedostatok pracovných príležitostí (*tak typický pre náš okres*), ale aj pomerne nízky stupeň finančnej a legislatívnej gramotnosti. Príčin chudoby je oveľa viac. Napríklad sporiadanú rodinu dokáže položiť na kolená strata zamestnania jedného alebo viacerých žiteľov rodiny, ale aj človek, ktorý podľahne hazardným hrám (*gamblerstvu*), alkoholizmu či drogám. Dôsledkom sú vyššie výdavky domácnosti než príjmy, zadlžovanie sa, čo môže vyústiť až do straty strechy nad hlavou. Do vážnych finančných problémov sa dostali aj rodiny, ktoré s vidinou vysokých úrokov investovali všetky svoje úspory do nebankoviek a prišli o peniaze. O svoj majetok môže prísť človek aj vtedy, keď naletí špe-

V celej Európskej únii je chudobou ohrozená štvrtina obyvateľov.

kulantom a podpíše napríklad nevýhodnú zmluvu o pôžičke bez toho, aby si ju dôkladne prečítal a porozumel jej. Kto nemá istotu, že bude stopercentne schopný splácať úver, nech o pôžičke ani neuvažuje, lebo úroky a penále sa mu vyplhajú do závratnej sumy.

Chudobou môžu byť ohrození aj ľudia, ktorí sa takýchto chýb nedopúšťali. Ide najmä o rodiny s väčším počtom detí, neúplné rodiny (*napr. v našom okrese poberá náhradné výživné 258 rodín*), staršie osoby odkázané len na nízky dôchodok alebo na sociálnu dávku či osoby so zdravotným postihnutím. Podľa Eurostatu sa za ťažko materiálne poznačené osoby považujú ľudia, ktorí majú životné podmienky obmedzené nedostatkom prostriedkov a skúseností v aspoň 4 z nasledujúcich 9 deprivatívnych položiek: nemôžu si dovoliť zaplatiť nájomné (*hypotéku*) v stanovený čas, mať primerane vykúrený domov, čeliť nečakaným výdavkom, jesť mäso, ryby alebo podobné adekvátne proteíny každý druhý deň, jeden týždeň dovolenky ďalej od domova, auto, práčku, farebnú TV, alebo telefón (*vrátane mobilného*).

Osobitnú príčinu chudoby vo svete zakladá hospodársky systém založený na hromadení majetku úzkou skupinou osôb. Podľa mimovládnej organizácie Oxfam, polovicu všetkého bohatstva vo svete vlastní len 1 % najbohatších ľudí. A pritom každé 4 sekundy zomrie vo svete od hladu jeden človek...

HMOTNÁ NÚDZA

Podľa našej slovenskej legislatívy, hmotná je núdza stav, keď

príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu pracovať, výkonom vlastníckeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Základné životné podmienky sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie.

Podľa výberového zisťovania Štatistického úradu SR, na Slovensku bolo v roku 2014 ohrozených chudobou asi 660 000 osôb, čo predstavuje 12,6 % obyvateľov. Hranicu rizika chudoby určoval príjem 4086 eur na rok pre jednu osobu, čo je 340,50 eur na mesiac. Najvyššie riziko chudoby bolo zaznamenané u nezamestnaných. Z pohľadu typu domácnosti sú chudobou najviac ohrozené neúplné domácnosti a domácnosti s tromi a viac deťmi.

POMOC ŠTÁTU

Ľudia, ktorí sa na Slovensku ocitli v hmotnej núdzi, môžu požiadať štát o pomoc formou dávky, ochranného príspevku, aktivačného príspevku, príspevku na nezaopatrené dieťa, príspevku na bývanie a pod. V našom okrese bolo koncom augusta tohto roku na dávky v hmotnej núdzi odkázaných až 3712 poberateľov. Dávka pre jednotlivca je 61,60 eura mesačne, 117,20 eura pre jednotlivca s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, 107,10 eura mesačne pre dvojicu bez detí, 160,40 eura mesačne pre dvojicu s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi, 171,20 eura pre jednotlivca s viac ako štyrmi deťmi, 216,10 eura mesačne pre dvojicu s viac ako štyrmi

deťmi. Príspevok na bývanie je určený na čiastočnú úhradu nákladov spojených s bývaním. Výška príspevku je 55,80 eura mesačne jednému členovi domácnosti, 89,20 eura, ak ide o domácnosť s viacerými členmi domácnosti. Ochranný príspevok za každého člena domácnosti poskytuje štát v rozmedzí od 13,50 do 63,07 eura mesačne invalidným dôchodcom, tehotným ženám, rodičom starajúcim sa o dieťa do 1 roku a pod. Sociálne dávky však na zabezpečenie dôstojného života rodiny či jednotlivca nestačia.

POMOC OBCE

Jednorazovú čiastočnú úhradu mimoriadnych výdavkov členov domácnosti, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi, môže poskytnúť obec. Určená je najmä na zabezpečenie nevyhnutného ošatenia, bielizne, obuvi, nevyhnutného vybavenia domácnosti, a to posteľe, stola, stoličky, chladničky, sporáku, variča, vykurovacieho telesa, paliva, práčky, periny, posteľnej bielizne, bežného kuchynského riadu, mimoriadnych liečebných nákladov alebo školských potrieb. Poznatky ukazujú, že obec takúto pomoc poskytuje len výnimočne, resp. ju neposkytujú vôbec.

POTRAVINOVÉ BALÍČKY

Slabú náplasť na zmiernenie chudoby poskytuje aj Európska komisia, ktorá v roku 2014 schválila z Fondu európskej pomoci pre najodkázanejšie osoby (*FEAD*) pre Slovensko v rokoch 2015 až 2020 sumu 55 miliónov eur. Ďalších približne 10 miliónov eur na zabezpečenie jedla a základnej materiálnej pomoci poskytne Slovenská republika z vlastného rozpočtu a z darov sponzorov. Bezplatné balíčky so základnými potravinami (*Pokračovanie na 5. strane*)

Potravinové balíčky rozdávané sociálne odkázaným sú len slabou náplasťou na chudobu.

VENOVANÉ MEDZINÁRODNÉMU DŇU BOJA PROTI CHUDBE, V SPOLUPRÁCI S NADÁCIOU MILANA ŠIMEČKU ŽIVOT V CHUDBE DEHONESTUJE ĽUDSKÚ DÔSTOJNOSŤ

(Pokračovanie zo 4. strany)
nami, hygienickými potrebami, teplým jedlom a dary od sponzorov má dostať vyše 53 000 rodín, 11 000 starobných dôchodcov, 6000 invalidných dôchodcov a 5000 ťažko zdravotne postihnutých ľudí. Potravinové balíčky by malo dostať aj približne 10 000 bezdomovcov. Termín, kedy budú balíčky distribuované, ešte nie je známy. Ani potravinové balíčky však prehlbujúci sa problém chudoby v Európskej únii nevyriešia.

VZDELANIE A PRÁCA

Univerzálny recept na odstránenie chudoby neexistuje. Jednou z ciest, ako sa z nej vymaň, je dosiahnuť vzdelanie na takej úrovni, aby ohrozený človek mohol získať produktívne zamestnanie. Dlhodobo nezamestnaným, ktorí si našli prácu, pomáha aj štát poskytnutím osobitného príspevku po dobu 12 mesiacov vo výške 126,14 eura (prvých 6 mesiacov), resp. 63,07 eura mesačne po dobu ďalších 6 mesiacov. Je to síce reálny spôsob, ako sa zbaviť chudoby, avšak v okrese Vranov nad Topľou miera nezamestnanosti dlhodobo neklesá pod hranicu 23 % (v auguste 2015 to bolo 23,34 %) a nájsť si prácu do 50 kilometrov od bydliska je pre približne 10 000 nezamestnaných nemožné. Približne toľko osôb už za prácou vycestovalo na západ Slovenska alebo do zahraničia. Nie každý nezamestnaný je ochotný opustiť domov a radšej sa zmieri so sociálnymi dávkami.

ČO UKÁZAL PRIESKUM

Ľudia na Slovensku sú presvedčení, že chudoba je závažný problém. Nadácia Milana Šimečku zverejnila pri príležitosti Medzinárodného dňa za odstránenie chudoby výsledky reprezentatívneho prieskumu *Vnímanie chudoby na Slovensku*. Kvantitatívny prieskum na vzorke 1043 respondentov zrealizovala pre nadáciu agentúra Focus v septembri 2014. Koordinátorka programu *Inklúzia* Ester Lomová k tomu uviedla: "Podľa údajov agentúry Eurostat je chudobou na Slovensku ohrozená až pätina populácie. V celej Európskej únii dokonca štvrtina obyvateľov. Napriek tomu máme pocit, že sa o sociálnom vylúčení u nás hovorí a diskutuje veľmi málo. Aj preto sme sa rozhodli zrealizovať reprezentatívny prieskum verejnej mien-

Z protestu Rómov pred budovou Okresného úradu vo Vranove.

ky o chudobe a prispieť tak ku zvyšovaniu povedomia v tejto oblasti." Výsledky prieskumu priblížila projektová manažérka Lenka Kisoová: "Prvým zistením je, že až 94 % opýtaných považuje chudobu za problém, pričom až 62 % z nich ho označilo ako veľmi závažný. Rovnako nás prekvapilo, že až 59 % respondentov uviedlo, že aspoň občas pomáha chudobným ľuďom či už materiálnymi alebo finančnými darmi priamo jednotlivcom alebo prostredníctvom charitatívnych organizácií a v menšej miere aj dobrovoľníckou prácou. Je však smutné, že vyše 40 % ľudí zostáva k takejto pomoci ľahostajnými."

KOLKO STOJÍ DÔSTOJNÝ ŽIVOT?

Programový riaditeľ Nadácie Milana Šimečku Laco Oravec doplnil ďalšie výsledky výskumu: "Pýtali sme sa obyvateľov Slovenska aj na hranicu dôstojného príjmu. Veľká väčšina z nich (68 %) uviedla, že na skromný, ale slušný život potrebuje 4-členná rodina mesačne minimálne 900 eur, polovica respondentov za takúto hranicu považuje dokonca až 1200 eur. Ak si uvedomíme, že rozpočet mnohých slovenských rodín, a zďaleka nielen tých, ktoré poberajú sociálne dávky, nedosahuje ani nižšiu z uvedených úrovní, vlastne pripúšťame, že dôstojnosť ako ľudské právo a spoločenská hodnota nie je zabezpečená všetkým z nás. O to zaujímavejšie preto vyznieva, že väčšina obyvateľov je presvedčená, že sme omnoho sociálnejší štát ako v skutočnosti. Aj keď Slovensko vynakladá na dávky v hmotnej núdzi necelé 2 % štátneho rozpočtu, iba 13

VÝZVA NADÁCIE

Nadácia Milana Šimečku aj na základe týchto zistení vyzýva politikov i verejnosť na širšiu a intenzívnejšiu verejnú diskusiu o chudobe a solidarite na Slovensku. Ester Lomová k tomu dodáva: "Náš výskum ukázal, že ľudia považujú chudobu za závažnú tému. Zároveň si myslia, že na Slovensku už dnes podporujeme ľudí v núdzi vo väčšej miere ako v skutočnosti. Mali by sme hlas ľudí vypočuť, investovať viac do vyrovnávania sociálnych nerovností a razantnejšie sa tak zasadiť za odstránenie chudoby."

Článok vyšiel v rámci projektu *Ako na chudobu?*, ktorý realizuje Nadácia Milana Šimečku s podporou Islandu, Lichtenštajnska a Nórska prostredníctvom Programu Aktívneho občianstva a inklúzia, ktorý realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA - nadácia na podporu sociálnych zmien.

% respondentov si to aj myslelo. Odpovedať nevedelo 21 % a až dve tretiny opýtaných uviedlo vyššie úrovně. Pričom až 18 % si myslí, že štát vynakladá na ľudí v hmotnej núdzi viac ako desatinu celého štátneho rozpočtu, teda päťnásobne viac ako je pravda."